

УДК 340.132+341.31 + 061.1ЄС(477)

*Юліанна Володимирівна Цветкова,
доцент кафедри теорії та історії права та держави
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, доцент
ORCID: 0000-0001-7557-7048*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА В ЦИФРОВІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНІЙ ДЕРЖАВІ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У сучасну епоху цифровізації та глобалізації відбувається суттєве переосмислення підходів до правореалізації. Цифрова й інформаційна держава як новий етап трансформації публічного управління створює і нові можливості, і виклики для механізмів та особливостей реалізації права. Україна, перебуваючи на шляху глибоких реформ і євроінтеграції, стикається з необхідністю адаптації національної правової системи до умов надзвичайних правових режимів, спричинених війною, а також до вимог цифрового розвитку, що диктуються зовнішніми й внутрішніми чинниками. Реалізація прав в умовах воєнного стану та водночас активної інтеграції в європейський правовий простір потребує комплексного аналізу ефективності правових механізмів, цифрових інструментів державного управління, гарантій прав людини в нових реаліях. Цифрові сервіси, електронне врядування, кібербезпека, доступ до інформації, персональні дані – це лише частина ключових аспектів, які постають перед українським суспільством у процесі розбудови інформаційної держави.

Ця стаття має на меті дослідити, як змінюється природа реалізації прав в умовах цифрової трансформації державності, з урахуванням особливостей надзвичайного правового режиму в Україні та імперативів європейської інтеграції, а також окреслити перспективи формування сталих правозахисних механізмів у цифровому середовищі.

Досягти цієї мети можливо шляхом реалізації таких завдань: проаналізувати теоретичні засади формування концепцій інформаційної та цифрової держави, визначити їх спільні та відмінні риси, а також охарактеризувати сучасний напрям трансформації публічного управління в Україні; дослідити вплив цифровізації на механізми реалізації права, принципи правотворчості та правозастосування, зокрема трансформацію процедур, автоматизацію управлінських процесів, формалізацію документообігу та зміни у взаємодії громадянина з державою; оцінити специфіку реалізації цифрових рішень у сфері публічного управління в умовах надзвичайного правового режиму, з урахуванням принципів обмеження прав людини згідно з міжнародними стандартами; виявити особливості форм дискримінації, що виникають унаслідок цифровізації державних послуг, визначити загрози для реалізації прав окремих категорій населення в контексті цифрової нерівності; обґрунтувати необхідність розробки ефективних правових та інституційних механізмів контролю за використанням персональних даних, зібраних через цифрові платформи, у тому числі в умовах воєнного стану; окреслити ключові виклики та напрями гармонізації українського цифрового законодавства з правовими нормами Європейського Союзу, з акцентом на впровадження стандартів GDPR, кібербезпеки та забезпечення інтероперабельності цифрових сервісів.

Об'єктом дослідження виступає процес реалізації права в умовах цифровізації публічного управління, а предметом дослідження правові, інституційні та технологічні аспекти реалізації права в умовах формування цифрової та інформаційної держави, зокрема, в контексті надзвичайного правового режиму та гармонізації з правовою системою ЄС.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів, які забезпечують комплексне вивчення процесів реалізації права в умовах цифрової трансформації держави. Загальнонаукові методи, зокрема аналіз і синтез, використано для виокремлення сутнісних характеристик концепцій цифрової та інформаційної держави, а також для формування цілісного уявлення про трансформаційні процеси у сфері правореалізації. Індуктивний і дедуктивний методи дали змогу перейти від окремих прикладів застосування цифрових рішень у публічному управлінні до формулювання узагальнених теоретичних висновків. Значну роль у дослідженні відіграв порівняльно-правовий метод, який застосовано для аналізу моделей цифрового врядування, що впроваджуються в Україні, порівняно з практиками держав ЄС, зокрема, в частині захисту персональних даних, дотримання стандартів кібербезпеки та забезпечення інтероперабельності цифрових сервісів. Серед спеціально-юридичних методів ключовим став формально-юридичний метод, який дав змогу проаналізувати чинне законодавство України, норми міжнародного права (зокрема ст. 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) та регулювання у сфері цифрових прав у межах ЄС. Системно-структурний метод було використано для дослідження функціонування цифрових державних платформ як елементів правової інфраструктури та для вивчення взаємозв'язку між правовими нормами, інституціями, алгоритмізованими рішеннями та органами публічної влади. Також використано правозастосовний (казуальний) метод для аналізу конкретних кейсів, пов'язаних з реалізацією прав людини в умовах воєнного стану, із урахуванням практики Європейського суду з прав людини та українських цифрових сервісів. У міждисциплінарному аспекті було залучено соціологічний підхід для виявлення новітніх форм дискримінації, що виникають унаслідок цифрового розриву, а також елементи кібернетичного методу для аналізу юридичних наслідків автоматизованого прийняття рішень та обробки великих обсягів даних (big data) у межах інформаційно-аналітичних систем держави.

Розвиток суспільства, науки та технологій напряду впливає на еволюцію державно-правових явищ. Найбільш активно на сьогодні розвивається сфера інформаційних технологій, штучного інтелекту, цифрових інновацій тощо. Природно, що й юридична наука та практика реагує на ці виклики появою нових концепцій розуміння ролі, функцій і природи функціонування державних механізмів та реалізації права. Найбільш популярними у наукових дискусіях сьогодні є дві близьких, але не тотожних концепції – цифрової та інформаційної держави.

Концепція «інформаційної держави» акцентує увагу на комунікаційних технологіях, які використовуються для надання адміністративних послуг, виконання державних бюрократичних функцій, контролю суспільства шляхом аналізу даних тощо [1, с. 265]. У інформаційній державі важливу роль починають відігравати такі функції, як: збір і аналіз значної кількості інформаційних даних, використання та вдосконалення інформаційної інфраструктури, залучення громадян до участі у державних справах через цифрові платформи [1, с. 266]. Отже, по суті, інформаційна держава розвивається та забезпечує реалізацію права через управління інформацією, яку вона отримує із усіх джерел, і яка становить основу для прийняття рішень з будь-яких питань.

Цифрова держава своєю чергою за багатьох спільних рис з інформаційною державою має низку принципових відмінностей. Так, у її діяльності більший акцент робиться на механізмах надання державних послуг [2] та більш практичному зосередженні на економічній сфері [3]. Трансформація держави до концепції інформаційної держави є більш радикальною, адже тут йдеться про появу та розвиток нових важливих функцій держави (збір та аналіз інформації big data, використання їх у державному механізмі), суттєві зміни у структурі та діяльності органів державної влади тощо. Концепція цифрової держави передбачає менші трансформації: тут не йдеться про зміни у формі держави чи впровадженні принципово нових підходів організації суспільства. Тут більше спостерігається зосередженість на способах, якими здійснюється державне управління, правилах діловодства, обліку, звітності тощо. І якщо ідея інформаційної держави в полеміках сучасних науковців і практиків розглядається більш як абстракція, елементи та конкретні механізми цифрової держави впроваджують у діяльність своїх органів більшість сучасних держав світу. У більшості з них цей процес іде через так звану цифровізацію (диджиталізацію) окремих адміністративних послуг, створення можливостей їх отримати за допомогою мережі Інтернеті. Але при запровадженні таких нових можливостей не заперечується й класичний спосіб отримання послуги при

особистісному візиті, за допомогою листування з державним органом, телефонної розмови тощо. На сьогодні аналіз реформування держави та права в Україні дає нам підстави спостерігати впровадження саме другої концепції.

У реалізації права в обох концепціях, виходячи із їх особливостей, спостерігаються такі риси: перенесення усієї документації у цифрову форму, автоматизація та незалежність від людського фактору багатьох процесів реалізації права, жорстка формалізованість усіх процесів тощо. Звичайно, в усіх цих явищах наявні позитивні та негативні сторони, адже та сама формалізованість, з одного боку, забезпечує більшу об'єктивність та рівноправність суб'єктів, а з іншого – ускладнює врахування особливостей кожного окремого правореалізаційного випадку. Перенесення документації у цифрову форму збільшує доступність і зменшує бюрократизацію, але водночас і створює нові дискриміновані групи осіб, доступ для яких до цифрових документів є ускладненим з тих чи інших причин.

Усі ці чинники набувають додаткової акцентуації, тоді, коли реалізація державних функцій відбувається ускладнено: в умовах дії надзвичайного правового режиму та радикального реформування правової системи. І сьогодні перед нашою державою постають обидва виклики! Адже вже третій рік у державі оголошений воєнний стан й усі державно-правові процеси відбуваються в умовах своєрідного стрес-тесту, і паралельно відбувається реформування законодавства з метою його адаптації до правової системи ЄС.

Основними викликами, що стають перед вітчизняною правореалізацією в умовах воєнного стану, є пошук балансу між дотриманням прав людини в таких складних умовах та їх обмеженням, що є необхідними для досягнення вищої мети – збереження нашого суспільства та державності й їх подальшого розвитку в напрямі демократизації, західної традиції права, європеїзації тощо. Можливість відступу від зобов'язань із забезпечення певних прав і свобод людини і громадянина, передбачена ст. 15 Конвенції неодноразово досліджувалася ще до повномасштабного вторгнення Росії в Україну [4], але, звичайно, особливої гостроти питання набуло після 2022 року, що підтверджується практикою Європейського суду з прав людини та спеціально виданим посібником на цю тему [5]. Основними принципами правореалізації, що описують установлення цього балансу та мають набути відображення у правотворчості, є принципи пропорційності (заходи не повинні виходити за межі, яких вимагає гострота становища), обґрунтованості (війна або інша суспільна небезпека, що загрожує життю нації) та контрольованості (заходи не повинні суперечити іншим зобов'язанням, є зобов'язання, відступ від яких не допускається [5, с. 6–14]).

І тут можемо спостерігати як розбудова цифрової держави впливає на реалізацію цих принципів. Процеси цифровізації державних послуг сприяють значно кращому забезпеченню права на отримання інформації, гарантують виконання таких прав, як можливість отримати державні послуги незалежно від місця перебування особи, можливість швидко відносити втрачені документи, можливість використати особою свої особисті дані без відвідування державних органів тощо. Широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій відкриває можливість громадянам України реалізовувати своє право на освіту навіть тоді, коли вони перебувають у важких умовах, зокрема, на окупованих територіях або у прифронтовій зоні. Але, звичайно, існує й зворотна сторона цифровізації даних і реалізації прав людини. Найбільшими викликами, які притаманні усім державам, що проводять реформи цифровізації, є дотримання кібербезпеки, запобігання зловживанням у вигляді надрегульованості та контролю державою особистісної й суспільної сфери, потенційна загроза дискримінації вразливих прошарків населення. Для нашої держави усі ці проблеми набувають особливої гостроти через воєнний стан. Так, найбільш показовим є приклад застосування ідентифікаційної системи «Дія», в якій сьогодні зібрані особисті дані близько 20 мільйонів громадян України. Будь-яка потужна кібератака або руйнація електромереж, що, як свідчить досвід, є буденними явищами повномасштабної війни, як мінімум блокують доступ громадян до їхніх особистих даних, а як максимум можуть бути використані з протиправною метою. Уніфікація і зосередження цих даних, звичайно, може полегшити державно-управлінські процеси, але, з іншого боку, *quis custodiet ipsos custodes?* – питання про те, які контрольні механізми мають бути передбачені для запобігання зловживанням саме з боку державних структур, залишається відкритим. І ще більшу дискусію викликає питання, коли ці механізми мають бути жорсткішими – у мирний чи у воєнний час. Адже саме воєнний час уже є

зразком наднормованого правового та державного регулювання, існування структур і органів з особливими компетенціями чи повноваженнями, що дублюються.

Однією з найскладніших тем у цифровізації державних послуг є питання дискримінації. З одного боку, саме цифровізація сприяє наданню рівноправності для усіх громадян, адже створює можливості для реалізації їхніх прав «не виходячи з домівки». Це полегшує інклюзивність освіти, зменшує черги в державних установах та пришвидшує обробку запитів громадян, краще реалізує право на інформацію, зменшує можливість цензури, забезпечує такі важливі права, як право на петиції (через сервіс електронних звернень громадян) та надає інші численні можливості. Все це разом нібито якраз зменшує дискримінацію та забезпечує громадянам рівні можливості. З іншого боку, на початку XXI століття класичні види дискримінації – статева, расова, релігійна, етнічна – є вже визначеними проблемами, а демократичні держави, громадські організації, наддержавні структури мають проекти розвитку та державні програми, спрямовані на їх подолання. У багатьох державах це вже налагоджені процеси, і, хоча навряд чи ми коли-небудь зможемо сказати, що всі ці обмеження будуть подоланими, процес боротьби з цими негативними явищами є відомим, відкритим, та, безперечно, має багато успіхів. Сьогодні перед юристами гостро постають питання про нові види дискримінації – дискримінація за віком, за доступом до мережі, за навичками тощо. Своєю чергою добре відомі види дискримінації набувають нових форм, як, наприклад, право на віросповідання може обмежити особу у використанні цифрових засобів, а право на особисте життя, таємницю листування – поставити питання про право не оприлюднювати особисті дані.

І тут цифровізація державних послуг, особливо якщо вона є безальтернативною, може стати інструментом такої дискримінації. Прикладом може стати продаж квитків на деякі потяги державної компанії «Укрзалізниця», який відбувається виключно онлайн, без права купити та здати такий квиток у реальній касі, або, навіть більше, запроваджений з минулого літа продаж окремих квитків виключно через програму «Дія». По суті, тут бачимо відкриту дискримінацію за віком (особи похилого віку часто не хочуть використовувати онлайн-програми, у яких передбачені платежі), за навичками (користування цими сервісами потребує специфічних навичок, зокрема, роботи з технікою, цифрової освіченості), за майновим становищем (такі послуги можливі тільки при підключенні через смартфони певного функціоналу, вартість яких становить більше двох мінімальних заробітних плат), за поглядами (є релігійні течії, догми яких забороняють реєстрацію в таких базах даних) тощо.

Більше того, сумний досвід авторитарних держав, таких як КНР чи російська федерація демонструють темний бік цифровізації державних послуг через установа контролю над громадянами та громадськими організаціями для подальшого зменшення їх політичної активності, запобігання виступам проти влади, реалізації права на опір зловживанням влади та ін.

Не менші виклики й перед нашою правовою системою в умовах її адаптації до правової системи ЄС. Відносна повільність процесів цифровізації в державах ЄС може бути пояснена не тільки і не стільки бюрократичними процедурами, скільки жорстким контролем суб'єктів громадянського суспільства, міжурядових організацій та відповідними інституціями за суворими дотриманням прав і свобод, запобіганням дискримінації тощо. Основним правовим документом, який регулює тут обробку персональних даних, є Регламент 2016/679 – Загальний регламент захисту даних (GDPR). Цей регламент встановлює суворі правила, що мають на меті забезпечити конфіденційність, безпеку та контроль осіб над їхніми особистими даними в межах ЄС [6], і ці вимоги є значно суворішими порівняно з українськими. При адаптації нашої правової системи до системи ЄС одними із найважливіших будуть питання дотримання кібербезпеки та інтероперабельності.

Інтероперабельність означає здатність різних систем і організацій обмінюватися даними, взаємодіяти та працювати разом, навіть якщо ці системи розроблені різними сторонами. Важливим аспектом є також забезпечення відповідності технічним стандартам, нормативно-правовим вимогам і безпеці даних, що відбувається в контексті розробки окремих механізмів цифрового урядування в ЄС, зокрема, в аспекті обміну даними між урядами та громадянами в межах ЄС та між країнами-партнерами [7]. ЄС має низку важливих цифрових платформ, зокрема, для обміну даними та співпраці між державами-членами. Україні важливо інтегруватися з цими платформами для забезпечення безперешкодного обміну даними [8; 9]. Такими платформами могли б бути eHealth, MyHealth@EU, які забезпечують обмін медичними даними, або E-Justice, яка забезпечує обмін

юридичними даними, які необхідно адаптувати для забезпечення ефективної співпраці в юридичному середовищі між державами. Забезпечення інтероперабельності між цифровими послугами України та ЄС потребує комплексного підходу, включаючи стандартизацію технічних процесів, гармонізацію законодавства, інтеграцію в європейські платформи, а також розвиток інфраструктури і цифрових навичок. Це дасть змогу не лише полегшити обмін інформацією між державами, а й підвищити ефективність надання послуг для громадян і бізнесу, сприяючи розвитку цифрової економіки.

Висновки. Отже, спираючись на викладене, можемо зробити такі висновки.

У науковому дискурсі спостерігається розмежування між концепціями «інформаційної» та «цифрової» держави. Інформаційна держава передбачає глибоку трансформацію державних функцій шляхом обробки та аналізу великих масивів даних (big data), натомість цифрова держава зосереджується на оптимізації надання публічних послуг за допомогою цифрових технологій, не змінюючи фундаментальних основ державного устрою.

Цифровізація приводить до зміни форм і механізмів реалізації права та принципів правотворчої діяльності, зокрема через автоматизацію процесів, зменшення суб'єктивного чинника, цифрову формалізацію документообігу. Водночас така трансформація породжує ризики правової уніфікації, що ускладнює індивідуалізацію юридичних рішень і потенційно впливає на доступ до прав для вразливих категорій громадян.

У період воєнного стану цифрові інструменти відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності державного управління та доступу до базових прав. Однак такі умови також посилюють вразливість цифрових систем до зовнішніх загроз (кібератак, технічних збоїв) та підвищують вимоги до дотримання принципів пропорційності, обґрунтованості й контрольованості у сфері обмеження прав людини.

Цифровізація, попри потенціал для розширення доступу до прав, актуалізує проблему нових форм дискримінації: за віком, цифровою грамотністю, матеріальним становищем, релігійними переконаннями тощо. За відсутності альтернативних форм доступу до державних послуг такі практики можуть суперечити принципу рівності та недискримінації.

Централізація персональних даних у межах державних цифрових платформ створює потребу у впровадженні ефективних інституційних і правових механізмів контролю за їх використанням, відповідності основним принципам правореалізації та правотворчої діяльності. Особливої актуальності це набуває в умовах воєнного стану, коли зростає ризик зловживань і посилення державного контролю над приватною сферою.

Євроінтеграційний курс України зумовлює необхідність адаптації національного законодавства до норм ЄС у сфері цифрових прав, зокрема щодо захисту персональних даних, кібербезпеки та інтероперабельності цифрових систем. Це потребує як технічної, так і нормативно-правової стандартизації, а також посилення інституційної спроможності держави у сфері цифрового врядування.

Список використаних джерел

1. Балан С. В. Інформаційна держава як новий тип сучасної держави. *Політологічний вісник*. 2023. № 90. С. 263–271. doi:<https://doi.org/10.17721/2415-881x.2023.90.263-271>
2. Schou J., Hjelholt M. Digital state spaces: state rescaling and advanced digitalization. *Territory, Politics, Governance*. 2018. № 7(4). С. 438–454. <https://doi.org/10.1080/21622671.2018.1532809>
3. Атаманова Н. В., Котиш П. О. Концепції цифрової держави. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 122–127.
4. Kirchner S. Human Rights Guarantees during States of Emergency: The European Convention on Human Rights. *Baltic Journal of Law & Politics, Vytautas Magnus University*. 2010. vol. 3, no. 2. P. 1–25. <https://doi.org/10.2478/v10076-010-0008-6>
5. Посібник зі статті 15 Європейської конвенції з прав людини. Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації. Рада Європи. Оновлено 31.08.2024. 20 с. https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_15_ukr
6. Kuner C., Bygrave L. A., Docksey C. The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary. Oxford University Press, 2017. DOI:10.1093/oso/9780198826491.001.0001
7. Guerra M., Ratti A. Digital Governance and Interoperability: The Role of eGovernment in the European Union. *International Journal of Electronic Government Research*. 2019. № 15(3). P. 42–61.

8. Dain D., Tchervynskiy A. Interoperability Challenges for Digital Government in Ukraine and the EU. *Journal of Digital Government*. 2021. № 3(1). P. 45–62.
9. Choromanska A. Digital Transformation and Interoperability in Public Administration: EU and Ukraine's Comparative Perspectives. *Public Administration Review*. 2020. № 8(3). P. 90–107.

References

1. Balan S. V. Informatsiina derzhava yak novyi typ suchasnoi derzhavy. *Politologichnyi visnyk*. 2023. № 90. S. 263–271. doi:<https://doi.org/10.17721/2415-881x.2023.90.263-271>
2. Schou J., Hjelholt M. Digital state spaces: state rescaling and advanced digitalization. *Territory, Politics, Governance*. 2018. № 7(4). C. 438–454. <https://doi.org/10.1080/21622671.2018.1532809>
3. Atamanova N. V., Kotysh P. O. Kontseptsii tsyfrovoy derzhavy. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2022. № 3. S. 122–127.
4. Kirchner S. Human Rights Guarantees during States of Emergency: The European Convention on Human Rights. *Baltic Journal of Law & Politics, Vytautas Magnus University*, 2010. vol. 3, no. 2. P. 1–25. <https://doi.org/10.2478/v10076-010-0008-6>
5. Posibnyk zi statii 15 Yevropeiskoi konventsii z prav liudyny. Vidstup vid zoboviazan pid chas nadzvychainoi sytuatsii. Rada Yevropy. 31.08.2024. 20 s. https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_15_ukr
6. Kuner C., Bygrave L. A., Docksey C. The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary. Oxford University Press 2017. DOI:10.1093/oso/9780198826491.001.0001
7. Guerra M., Ratti A. Digital Governance and Interoperability: The Role of eGovernment in the European Union. *International Journal of Electronic Government Research*. 2019. № 15(3). P. 42–61.
8. Dain D., Tchervynskiy A. Interoperability Challenges for Digital Government in Ukraine and the EU. *Journal of Digital Government*. 2021. № 3(1). P. 45–62.
9. Choromanska A. Digital Transformation and Interoperability in Public Administration: EU and Ukraine's Comparative Perspectives. *Public Administration Review*. 2020. № 8(3). P. 90–107.

Цвєткова Ю. В. Реалізація права в цифровій та інформаційній державі: виклики і перспективи для України в умовах надзвичайного правового режиму та євроінтеграції

У статті досліджується трансформація процесу реалізації права та правотворчості в умовах цифровізації державного управління, зокрема через призму концепцій цифрової та інформаційної держави. Проаналізовано відмінності між цими підходами, їх вплив на юридичні механізми, інституційну структуру держави та участь громадян і громадянського суспільства у цих процесах. Особливу увагу приділено викликам, що виникають в умовах надзвичайного правового режиму (воєнного стану), а також у процесі адаптації правової системи України до стандартів ЄС. Розглянуто як позитивні ефекти цифровізації (підвищення доступності послуг, прозорість, автоматизація), так і пов'язані з нею ризики – новітні форми дискримінації, загрози персональній безпеці та порушення права на приватність. Проаналізовано значення принципів пропорційності, обґрунтованості та контрольованості при обмеженні прав людини в умовах цифрового врядування. Зроблено висновки щодо необхідності правової гармонізації з відповідними нормами ЄС та формування ефективних механізмів кіберзахисту й контролю над обробкою даних.

Ключові слова: цифрова держава, інформаційна держава, принципи реалізації права та правотворчої діяльності, надзвичайний правовий режим, євроінтеграція, дискримінація, захист прав людини

Tsvietkova Y. V. Implementation of law in a digital and information state: challenges and prospects for Ukraine in the conditions of an emergency legal regime and european integration

This article explores the transformation of legal implementation mechanisms in the context of the digitalization of public administration, with particular attention paid to the theoretical and practical distinction between the concepts of the digital state and the information state. The research identifies the key differences in these models, emphasizing the fundamental nature of changes inherent to the information state (such as the centrality of big data analysis, information infrastructure development, and citizen engagement through digital platforms) versus the more technical and service-oriented nature of the digital state, which primarily focuses on the modernization of administrative processes without radically altering the structure of the state.

Special attention is given to the challenges facing Ukraine, where the implementation of digital solutions takes place under conditions of a state of martial law and concurrent legal harmonization with the European Union. The study analyzes how the digitalization of state services affects the realization of fundamental rights, including access to information, personal data use, and the ability to access government services remotely. It also considers how the war-induced legal emergency amplifies the importance of balancing national security with the protection of human

rights, referencing the principles of proportionality, justification, and control, in line with Article 15 of the European Convention on Human Rights.

The article highlights both the benefits of digital governance (efficiency, accessibility, and formal legal equality) and its risks – particularly the emergence of new forms of digital discrimination based on age, digital literacy, income level, or religious views. The study also addresses issues of cybersecurity, state overregulation, and potential misuse of centralized personal data, using the Ukrainian «Diya» platform as a case study. The experience of authoritarian states is analyzed to underscore the risks of excessive digital control.

Finally, the article examines the requirements for Ukraine's legal convergence with EU standards, focusing on data protection (GDPR compliance), cybersecurity, and digital interoperability. Emphasis is placed on the need for legal, institutional, and technical reforms to ensure secure and rights-based digital governance, especially in a country undergoing armed conflict and comprehensive legal transformation.

Key words: digital state, information state, principles of the legal implementation and legislation activity, state of emergency, European integration.

DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-155-161